

СОРТ ПАМУК “БОЯНА”

Нели Вълкова, Максим Божинов

Институт по памука и твърдата пшеница, 6200 Чирпан

E-mail: nelivalkova@abv.bg

Резюме

Вълкова, Н., М. Божинов, 2010. Сорт памук “Бояна”, FCS 6(3): 395-398

Сорт “Бояна” е високопродуктивен, ранозрял сорт със сравнително добро качество на влакното. Създаден е чрез вътревидова хибридизация (*G. hirsutum*). Утвърден е през 2009 г. По добив превишава стандартите с 4-5 %.

Ключови думи: Памук - Сорт “Бояна”

Abstract

Valkova, N., M. Bozhinov, 2010. Cotton variety “*Boyana*”, FCS 6(3): 395-398

“*Boyana*” is high productivity, early variety with comparatively good quality of fiber. The variety was developed by intraspecific hybridization. It was registered in 2009. It was 4-5 % higher yield compared with the standards “*Chirpan-539*” and “*Avangard-264*”.

Keywords: Cotton - Variety “*Boyana*”

УВОД

Една от целите на селекцията при памука е създаването на генплазма и сортове с добра ранозрялост и висок генетичен потенциал за добив. През последните три години бяха утвърдени новите сортове “Вено” (Божинов, 2008), “Тракия” и “Хелиус” (Вълкова, 2009). Те се характеризират с висока продуктивност, къс вегетационен период и добро качество на влакното. Нова стъпка в подобряване на стопанските качества на памука е сорт “Бояна”, който беше признат от ИАСАС през 2009 г.

Целта на изследването ни е да се оценят тези качества в сравнение със стандартните сортове “Чирпан-539” и “Авангард-264”.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

Проучванията на сорт “Бояна” са през периода 2002-2008 г. Създаден е чрез вътревидова хибридизация между българския сорт “Чирпан-603” и узбекския “С-9070”. Майчиният сорт е ранозрял, със сравнително висок добив и рандеман, с добра сухоустойчивост. Бащиният сорт е къснозрял за условията на България, с по-нисък рандеман и по-дълго влакно. През периода 2002 – 2004 г. сортът е в сортов опит в Института по памука и твърдата пшеница, а през периода 2006 – 2008 г. е изпитван в системата на ИАСАС.

Сортовите опити са залагани по стандартния метод в четири повторения и големина на реколтната парцелка 20 m². Като стандарт е използван “Чирпан-539”. За оценка на стопанските качества на сорта са отчитани показателите: добив

неомаганен памук/da, маса на кутийката, рандеман, дължина на влакното (по метода на пеперудките), височина на залагане на първа плодна клонка, продължителност на вегетационния период.

Технологичните качества в сортовете опити – здравина, модална и шапелна дължина и метричен номер са определени през периода 2002–2004 г.

Данните са обработени статистически чрез ANOVA.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Сорт "Бояна" се отнася към вида *G. hirsutum*. Той има висок храст, червеникаво-зелено стъбло и рехави листна маса. Листата са тревисто зелени, средно големи, длановидни. Плодните клонки са със средна дължина. Кутийките са яйцевидни и при узряване се разтварят силно. Семената са средно едри, покрити със сив мъх. Вегетационният период на "Бояна" е 110-115 дни.

На естествен инфекциозен фон няма развитие на вертицилийно увяхване и бактериоза. На изкуствен инфекциозен фон сортът е чувствителен към причинителите на вертицилийно увяхване.

Стопанските показатели на сорта за тригодишен период (2002-2004 г.) са отразени на табл. 1.

Таблица 1. Стопански показатели на сорт "Бояна" за тригодишен период (2002-2004)

Table 1. Economic indicators of a variety "Boyana" during three years period (2002-2004)

Сортове Cultivars	Добив неомаганен памук Seed cotton yield (kg/da)					Маса на кутийката Boll weight (g)	Рандеман/Lint Percentage (%)	Дължина на влакното Fiber length (mm)	Височина на I ^{ва} плодна клонка Height of first fruit branch (cm)
	2002 г.	2003 г.	2004 г.	Средно/Average	% спрямо "Чирпан-539" Compared to "Chirpan-539"				
"Чирпан-539" "Chirpan-539"	260.7	178.8	155.4	198.3	100.0	5.2	37.3	26.3	14.4
"Бояна" "Boyana"	302.6***	198.4	207.3***	236.1	119.1	5.4	36.9	27.3	15.2
GD 5.0 %	22.1	20.7	17.3			0.2	0.6	0.5	1.1
1.0 %	29.4	28.0	23.3			0.3	0.8	0.7	1.4
0.1 %	38.2	37.5	30.7			0.4	1.1	0.9	1.9

През 2002 и 2004 г. сорт "Бояна" статистически доказано, а през 2003 г. недоказано превишава стандарта по общ добив с 11 до 33 %. Средно за периода сортът показва с 19 % по-висок добив неомаганен памук. По показателите маса на кутийката, дължина на влакното и височина на залагане на първа плодна клонка превишава "Чирпан-539", а по рандеман леко му отстъпва.

Таблица 2. Технологични качества на “Бояна”
Table 2. Technological traits of cultivar “Boyana”

Показатели Traits	Година/Year	“Бояна” “Boyana”	“Чирпан-539” “Chirpan-539”
Здравина Strength (g)	2002	3.88	4.79
	2003	3.29	3.55
	2004	4.66	4.37
	Средно/Average	3.94	4.23
Метричен номер Metric number (m)	2002	5453	4991
	2003	6899	7014
	2004	5739	5776
	Средно/Average	6030	5928
Модална дължина Modal length (mm)	2002	27.09	30.05
	2003	27.39	27.47
	2004	26.23	27.89
	Средно/Average	26.89	28.47
Щапелна дължина Staple length (mm)	2002	30.08	34.21
	2003	30.74	30.77
	2004	30.22	30.63
	Средно/Average	30.34	31.87

Технологичните качества на влакното за периода 2002-2004 г. са отразени в таблица 2. По здравина на снопче и метричен номер “Бояна” се изравнява със стандартния сорт като по години показателите варират в зависимост от метеорологичните условия. По модална дължина на влакното и през трите години на изпитване отстъпва на “Чирпан-539” с 1-2 mm. По щапелна дължина през 2003 г. и 2004 г. се изравнява с него, а през 2002 значително му отстъпва (с 4 mm).

Таблица 3. Резултати от изпитването на сорта в системата на ИАСАС (2006-2008)
Table 3. Results of the state variety testing in the system of IASAS (2006-2008)

Сорт Cultivar	Добив неомаганен памук Seed cotton yield (kg/da)				Добив влакно Fiber yield (kg/da)				Вегетационен период Vegetation Period, (days)	Височина на I ^{ва} плодна клонка Height of first fruit branch (cm)	Рандеман/Lint Percentage (%)	Септемврийски сбор September Yield (kg/da)
	2006	2007	2008	Средно/Average	2006	2007	2008	Средно/Average				
Чирпан-539 Chirpan-539	271	132	172	192	111.1	52.4	63.5	75.7	110	19.7	39.2	156.8
Авангард-264 Avangard-264	295	125	163	194	110.7	45.4	55.6	70.6	110	20.4	36.0	158.8
Ср. стандарт Av. standard	283	128	167	193	111.1	48.8	59.5	73.1	110	20.1	37.6	157.8
Бояна Boyana	287	143	174	201	112.0	50.8	61.8	74.9	110	18.5	36.9	164.3

Средно за периода 2006-2008 г. в три пункта на изпитване на ИАСАС от сорт "Бояна" са получени 201.3 kg/da неомаганен памук, превишаващ средния стандарт с 4.4 % (табл. 3) и съответно с 5 % "Чирпан-539" и с 3.6 % "Авангард-264". По добив на влакно – 74.89 kg/da леко отстъпва на "Чирпан-539" и превишава "Авангард-264" с 6 %. Продължителността на вегетационния период е 110 дни и се изравнява с този на стандартите. Височината на залагане на долната плодна клонка е 18.5 cm и отстъпва и на двата стандарта. По рандеман е по-близък до сорт "Авангард-264", а по септемврийски сбор превишава средния стандарт с 4 %.

По микронер и здравина "Бояна" се изравнява с утвърдените стандарти (табл. 4). По дължина (модална и щапелна), равномерност и удължение е по-близко до "Чирпан-539" и отстъпва на стандарта по качество "Авангард-264".

Таблица 4. Технологични качества на влакното по данни на ИАСАС (2007-2008 г.)
Table 4. Technological traits of the fiber on information of IASAS (2007-2008)

Сорт Cultivar	Микронер Micronaire		Здравина Strength (g)		Дължина Length (mm)		Равномерност Uniformity (mm)	Удължение Lengthen (mm)
	mic	Dtex	D/tex	CN	Модална Modal	Щапелна Staple		
Ср. стандарт Av. standard	4.95	0.192	29.88	5.59	30.67	27.61	83.00	9.17
"Чирпан-539" "Chirpan-539"	4.9	0.191	29.54	5.56	30.33	27.19	82.58	9.28
"Авангард-264" "Avangard-264"	4.9	0.193	30.12	5.62	31.00	28.05	83.36	9.07
"Бояна" "Boyana"	4.7	0.197	28.73	5.21	30.00	26.92	82.18	9.28

ИЗВОДИ

Сорт "Бояна" е високопродуктивен, ранозрял със сравнително добро качество на влакното. Той е нова стъпка към увеличаване на потенциала за добив на българските сортове памук.

ЛИТЕРАТУРА

Божинов М., Б. Божинов, 2008. "Вено" – нов сорт памук, сп. "Растениевъдни науки"
Вълкова Н., 2009. Хелиус и Тракия – нови сортове памук.